

РОЗДІЛ II

Культурологія і соціальні комунікації

УДК 316.28

Мазоренко М. О.

(м. Харків)

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті обґрунтовується, що у сучасній вищій школі формування і виховання культурної людини є процес оптимального використання теоретичних та практичних нововведень, а також таких, що утворюються на межі теорії та практики. Важливим фактором у формуванні загальної культури майбутнього фахівця, культурної людини є культурологічна підготовка, яка головним чином реалізується в системі вищої освіти.

Ключові слова: вища школа, інноваційні форми, виховання, культура майбутнього спеціаліста.

В статье обосновывается, что в современной вузе формирование и воспитание культурного человека является оптимальным процессом использования теоретических и практических новшеств, а также таких, которые образуются и создаются на грани теории и практики. Важным фактором в формировании общей культуры будущего специалиста, культурного человека является культурологическая подготовка, которая главным образом реализуется в системе высшего образования.

Ключевые слова: высшая школа, инновационные формы, воспитание, культура будущего специалиста.

The article proves that the modern University formation and the cultural upbringing of a person is the best process to use theoretical and practical innovations, as well as those that are formed and are on the verge of theory and practice. An important factor in shaping the overall culture of the future specialist, cultured man is a cultural training, which is mainly implemented in the system of higher education.

Keywords: high school, innovative forms, education, culture of the future specialist.

Сучасність потребує підготовки фахівців нової генерації з високим культурним потенціалом, професіоналізмом, комунікативними здібностями. Особливо актуалізується формування такого майбутнього спеціаліста в умовах інформаційного суспільства та поширення глобальних тенденцій. Саме тому головною вимогою постає необхідність розвитку здатності людини легко адаптуватися до світу, що швидко змінюється, несе в собі певні ризики, які не були відомі раніше. Це стосується і системи виховання на різних рівнях.

Дослідження проблем культурологічної складової формування знань студентської молоді ґрунтується на засадах особистісно-зорієнтованого

навчання і виховання відомих теоретиків: В. Андрущенко, І. Беха, В. Білоусової, О. Сухомлинської, М. Фіцули, Т. Чмут, П. Щербаня та ін.

Здобуті в освітньому середовищі знання повинні виконувати світоглядну функцію і брати участь у формуванні поглядів, потреб, інтересів особистості відповідно до ціннісних установок. Такий підхід до нової парадигми освіти, на думку Т. Малашиної [1], актуалізує питання про суть знання з точки зору взаємодії процесів пізнавальної і розумової діяльності, що розглядаються як комунікативні процеси, які і складають основу виховання та навчання в системі сучасної освіти.

В той же час не можна забувати, що ідеали освіченості, освітньої людини, що сформовані в античній культурі, є базовими для освітянської традиції в цілому. Не випадково, що ця традиція знайшла своє втілення в міркуваннях І. Канта. На його думку «людина своїм розумом призначена до того, щоб бути в спілкуванні з людьми і в цьому спілкуванні за допомогою мистецтва і науки підвищувати свою культуру, цивілізацію і моральність» [2].

Зазначимо, що у навчальних закладах будь-яка діяльність спрямовується на виховання особистості. З одного боку, виховання має пронизувати процес навчання, який, у свою чергу, базується на принципі «Вчись, працюючи», що потребує активної діяльності. З іншого – слід пам'ятати, що будь-які зміни особистості – це насамперед зміни в змісті й структурі її культури. Діяльність при цьому сприяє перетворенню останньої із зовнішньої об'єктно-предметної на індивідуальну суб'єктивно-психічну форму. У студентському віці відбуваються інтенсивний розвиток і стабілізація інтересів, а діяльність, викликана пізнавальними і культурно-творчими інтересами, відрізняється високою емоційною насиченістю.

Викладачі гуманітарних дисциплін, серед яких вагоме місце посідають культурологи, запроваджують нові методи у формуванні культури майбутнього фахівця, розуміючи, що сучасний розвиток освіти в Україні не можливий без інтенсивного переосмислення цінностей, пошуків інновацій в теорії та практиці навчання і виховання. Результатами інноваційних процесів є зростання теоретичних та практичних нововведень, оскільки для того, щоб мати майбутнє, необхідно бути готовим зробити щось нове.

Важливим фактором у формуванні духовної культури є культурологічна підготовка, яка, головним чином, реалізується в системі вищої освіти.

Культурологічна підготовка поєднує в собі комплекс навчальних дисциплін, систему навчально-виховних заходів, передбачає активну життєву позицію.

Використання інноваційних технологій актуалізується в процесі культурологічної підготовки студентів, оскільки дозволяє якісно підвищувати загальнокультурний рівень особистості у першу чергу з дисциплін гуманітарної підготовки, а саме культурологічного циклу: історії культури України, етики та естетики, культурології, корпоративної культури. Кафедра культури Харківського національного технічного університету сільського господарства (ХНТУСГ) імені Петра Василенка тісно вплітає давні традиції в інноваційні форми роботи зі студентською молоддю. Знання студенти одержують, як в аудиторній формі, так і позааудиторній.

При проведенні семінарських занять ефективним вбачається використання дискусій і обговорення поставленої проблеми, теми (Наприклад: з етики: «Ваше розуміння добра і зла?», української культури: «Традиційні обряди українців в народних святах», культурології: «Сутність глобалізаційних поцесів», тощо) всіма учасниками семінару з поданням запитань до основних доповідачем, які спеціально готуються до такого заняття. Під час підготовки до семінарського заняття студенти, по-перше, намагаються знайти таку інформацію, яка ще не віднайшла відображення під час лекційних занять, що розвиває потяг до креативності, по-друге, під час дискусійного обговорення стає очевидним, які студенти схильні до організаторських здібностей. Окрім того, у студентів розвивається культура мовлення, набуття досвіду виступати перед публікою, толерантності.

Наступні форми – диспути та «круглі столи» дозволяють реалізувати як дидактичні так і виховні цілі. Під час проведення таких занять викладач дає змогу студентам обмінюватися думками, висловлювати свої погляди на певні проблеми, ситуації, толерантно ставитися до опонентів та студентів з інших країн, їх культури.

Позааудиторні заняття потребують значної організаторської підготовки, але завжди приносять бажаний ефект. Заняття-екскурсії (музеї міста, пам'ятні місця), мета яких ознайомлення студентів із культурно-історичною спадщиною українського народу, реалізується формуванням компонентів аксіологічного, нормативного та емоційно-психологічного порядку.

Культурологічні походи (театри, музеї, планетарій) з обов'язковим домашнім завданням – написанням рецензії на побачене.

Культурно-дозвілєві програми. Одним з таких засобів вважаємо введення в освітній процес дозвілєвих елементів. Варто погодитись з думкою В. Кірсанова «...оскільки педагогічний процес в умовах дозвілля передбачає розвиток особистості в ході рекреаційної та розважальної діяльності на основі

інтеграції її розвиваючої, рекреаційної та розважальної функцій, педагогічне діагностування цієї має здійснюватися за параметрами, що відбивають не лише зміни у знаннях, уміннях, навичках, ціннісних орієнтаціях особистості, а й «якість» дозвілля з точки зору реалізації його рекреаційного і розвиваючого потенціалу» [3, с. 48].

Зазначимо, що особливою ознакою дозвіллевої діяльності виступає можливість спілкування з тими цінностями, що викликають у людини особистий, духовно мотивований інтерес поза сферою її професійної чи навчальної діяльності.

Студенти молодших (1-2 курсів) курсів ХНТУСГ імені Петра Василенка – молоді люди, що приїхали з різних куточків України, мають вже своє культурно-естетичне бачення. Тому завдання викладача кафедри культури вбачається у впровадженні інноваційних методів проведення специфічних курсів. При викладанні предметів «Етика. Естетика», «Культурологія», студенти факультетів менеджменту та енергетики і комп'ютерних технологій за досить короткий час (один семестр) повинні вивчити і засвоїти великі загальнотеоретичні теми. У зв'язку з цим до уваги беремо самостійне опрацювання і застосовуємо цілий ряд заходів, що сприяють цьому. До одних з них відносимо конкурси, які більшістю вважаються дозвіллевыми заходами. Але ж дозвілля – це сфера, що надає можливості для саморозвитку, самореалізації, самоосвіти, вона кожному дозволяє максимально виявити свою індивідуальність як на поведінковому рівні, так і у творчості, асоціюється з діяльністю, супроводжуваною позитивними емоціями, що виконується не заради якоїсь зовнішньої мети, а заради неї самої. Окрім того, сфера дозвілля володіє значним арсеналом засобів соціалізації особистості [4], і важливо, щоб така цілеспрямована діяльність здійснювалася у суспільно бажаному руслі, поширюючись на фізичний, психічний, емоційний, моральний, естетичний розвиток особистості.

Мета конкурсів у ВНЗ – виявлення та підтримка талановитої молоді, розвиток їхніх комунікативних навичок, самовдосконалення та самоорганізація. Таким для студентів 1 курсу факультету менеджменту з предмету «Етика» став конкурс «Семафор ввічливості», який мав на меті з'ясування етичних знань з предмету «Етика» та вияв креативності студентів. Вважається, що конкурси – це наука перемагати. У конкурсантів виробляються такі життєво важливі якості, як уважність, ретельність, наполегливість у досягненні своєї мети. Участь у конкурсі також розвиває пам'ять, вміння спілкуватися із дорослими, однолітками, оточуючим світом. На кожному конкурсному заході студенти

одержують певні знання і легко запам'ятовують, навчаються жити цікаво та насичено, налагоджують комунікативні зв'язки.

Очевидно одне, що організація конкурсних програм від невеликих, розрахованих на одну студентську групу до грандіозних, які охоплюють весь освітній заклад протягом місяця або й більше часу – процес багатоплановий, в якому передбачається перелік багаточисленних деталей, проблем, питань. Саме в ці організаційні дні активізуються все більше й більше людей, структур ВНЗ.

Окрім конкурсів, розвивають, формують особистість, сприяють творчому баченню і пізнавально-дозвіллеві заходи. Вони включають: виїзди на природу: до музею Г. Сковороди, дендропарку в Краснокутському районі та ін.; відвідування музеїв міста Харкова (історичного, літературного, художнього); театрів: української драми ім. Т. Шевченка, російської драми ім. О. Пушкіна, «Березіль», опери і балету ім. Лисенка та ін.

Що дає така методика? По-перше, самостійну роботу над програмним матеріалом; по-друге, організацію, зближення колективу студентів, що на перших курсах особливо важливо; по-третє, виховання і подальший розвиток творчих задатків.

Таким чином, навчання у вищій школі повинно мати не лише освітню орієнтацію, а й обов'язкову виховну спрямованість. Навчально-виховний процес покликаний формувати в студентів високу культуру, гуманістичний і демократичний світогляд, високі моральні якості, виховувати їх громадянами – патріотами, інтелігентами, творчими й цілеспрямованими спеціалістами.

Впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес допомагає підвищити рівень креативних знань студентів, сформувати національні цінності та правила культурної поведінки особистості. Для ефективності організації дозвілля слід враховувати його особливості як специфічної комунікації життя індивіда і соціуму. Культурологічні знання

дозволяють подолати такі явища серед студентів, як втрата світоглядних орієнтирів, духовності, моральності, культури поведінки тощо.

Література

1. Малашина Татьяна Ивановна Образовательное пространство как система коммуникативных отношений : диссертация ... канд. філософ. наук : 09.00.13. – Москва, 2006. – 157 с.
2. Кант И. Антропология с прагматической точки зрения // Кант Иммануил. Соч. В 6-ти т. – М., 1966. – Т.6. – С. 578.
3. Кірсанов В.В. Особенности диагностики эффективности организации дозвілля / В. В. Кірсанов // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 6. – С. 46–49.
4. Титов Б. А. Социализация детей, подростков и молодёжи в сфере досуга. – СПб. : Изд-во СПбГУКИ, 1997. – 276 с.

УДК 021.1: 007

Грабарь Н. Г.

(г. Харьков)

О ЗНАЧЕНИИ АКСИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ОБСЛУЖИВАНИИ

В статье дана характеристика коммуникационных процессов с точки зрения аксиологического подхода. Проанализированы основные источники поступления информации в библиотечные коммуникационные каналы. Рассматриваются отличительные черты коммуникационного наполнения.

Ключевые слова: аксиологический подход, библиотека, каналы информации, общение, коммуникация.

У статті подана характеристика комунікаційних процесів з точки зору аксіологічного підходу. Проаналізовано основні джерела надходження інформації в бібліотечні комунікаційні канали. Розглядаються відмінні риси комунікаційного наповнення.

Ключові слова: аксіологічний підхід, бібліотека, канали інформації, спілкування, комунікація.

In the article the characteristic of the communication processes from the point of view of the axiological approach. Analyzed the main sources of information in library communication channels. Discusses the distinctive features of the communication content.

Keywords: axiological approach, a library, channels of information, communication, communication.

На сегодняшний день актуально обсуждаются вопросы ориентации в коммуникационных каналах, в информации, которая становится доступней,